

Єдиний державний екзамен з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Варіант 4209

Інструкція щодо виконання роботи

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 27 завдань. Частина 1 містить 26 завдань, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть в зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

КВМ

Бланк

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д
5	2	6	1	3

7	5	2	6	1	3													
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Відповідь:

РАСКИДАТЬ	ИСПУГАТЬ
-----------	----------

9	Р	А	С	К	И	Д	А	Т	Ь	И	С	П	У	Г	А	Т	Ь
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Відповідь:

1	2	4
---	---	---

14	1	2	4															
----	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Завдання 27 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконанні завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Після завершення роботи перевірте, щоб відповідь на кожне завдання у бланках відповідей №1 і №2 була записана під правильним номером.

Бажаємо успіху!

Частина I

Відповідями до завдань 1-26 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь в поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, без пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці відповідно до наведених у бланку зразків.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.

(1)Величезною заслугою Архімеда перед усім людством є розробка математичних методів вирішення багатьох технічних проблем. (2)Але сам він, як і багато інших вчених того часу, вважав, що практичне застосування отриманих ним теоретичних рішень зовсім не заслуговує такої ж уваги, як наукові розробки. (3)А <...> з усіх праць Архімеда лише одна присвячена опису

одного з його технічних винаходів.

1

Укажіть речення, у яких правильно передається ГОЛОВНА інформація, що міститься в тексті. Запишіть номери цих речень.

- 1) У всіх працях Архімеда є опис його технічних винаходів.
- 2) Величезною заслугою Архімеда перед усім людством є опис математичних методів і його технічних винаходів.
- 3) Архімед, як і багато інших вчених того часу, вважав важливим насамперед наукові розробки, а практичному застосуванню отриманих ним теоретичних рішень приділяв значно менше уваги.
- 4) Архімед розробив математичні методи вирішення багатьох технічних проблем, але описав лише один зі своїх винаходів, так як цінував насамперед наукові розробки.
- 5) Архімед, який розробив математичні методи вирішення багатьох технічних проблем, і багато вчених того часу значну увагу приділяли практичній користі зроблених ними відкриттів.

Відповідь: _____.

2

Яке з наведених нижче слів (словосполучень) має стояти на місці пропуску в третьому (3) реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

- Тому
- Іншими словами
- Може бути
- По-перше
- Навіть

Відповідь: _____.

3

Прочитайте фрагмент словникової статті, у якій наводиться значення слова ПРАЦЯ. Визначте значення, у якому це слово вживається у третьому (3) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

ПРАЦЯ, -і, жін.

1. Діяльність людини; сукупність цілеспрямованих дій, що потребують фізичної або розумової енергії і мають своїм призначенням створення матеріальних та духовних цінностей; труд. *Чесна праця — наше багатство.*
2. *перев.* з означ. Трудовий процес певного фахівця.
3. Певний вид оплачуваної трудової діяльності; робота, служба за наймом як засіб існування, джерело заробітку.
4. Матеріалізований результат якоїсь роботи, діяльності. // Літературний твір, наукова робота або витвір мистецтва.

Відповідь: _____.

4

В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

кУрятина

кіломЕтр

навчаннЯ

правОпис

оптОвий

Відповідь: _____.

5

В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

Мій товариш охоче виконує різні ГРОМАДЯНСЬКІ доручення.

ГРОМАДЯНСЬКИЙ мотив є одним із провідних у творчості В. Сосюри.

Між учнями та вчителем були дружні ВІДНОСИНИ.

Дівчина була в складному матеріальному СТАНОВИЩІ.

Катя була в поганому СТАНІ і не могла йти далі.

Відповідь: _____.

6

Відредагуйте речення: виправте лексичну помилку, **вилучивши зайве** слово. Випишіть це слово.

О двадцять другій годині вечора відбудеться концерт.

Відповідь: _____.

7

В одному з наведених нижче сполучень слів помилково узгоджено числівник з іменником. Виправте помилку і запишіть словосполучення правильно.

один апельсин

три апельсина

двадцять два апельсини

дві треті апельсина

двадцять один апельсин

Відповідь: _____.

8

Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, у яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ	РЕЧЕННЯ
А) помилка у вживанні прийменника Б) неправильне введення дієприкметникового звороту В) тавтологія Г) неправильний порядок слів у реченні Д) неправильна побудова конструкцій з однорідними членами	1) Успіхів великих досягли завдяки творчій праці. 2) Не можу не згадати про твір Лесі Українки «Лісова пісня». Цей твір є яскравим прикладом того, як потрібно жити з природою і як не слід чинити. 3) Зі ставка повіяло холодком. 4) Виконуючі завдання учні мали змогу звірити написане з відповідями у підручнику. 5) Ми маємо можливість навчатися на рідній мові. 6) Чуже бачить під лісом, а свого не бачить під носом. 7) Небо посвітлішало. 8) У магазин завезли шкарпетки, штани, спідниці, промислові товари. 9) Уже вечоріло.

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

9

Укажіть варіанти відповідей, у яких у всіх словах одного рядка пропущена одна й та сама буква. Запишіть номери відповідей.

- 1) сем..ро, м..нулий, майст..р
- 2) опт..міст, кор..дор, зал..вати
- 3) дзв..ніти, дост..гати, ч..твер
- 4) сон..чко, п..ріг, кр..шталеий
- 5) б..регти, восьм..ро, ш..лест

Відповідь: _____.

10

Укажіть варіанти відповідей, у яких у всіх словах одного рядка пропущена одна й та сама буква. Запишіть номери відповідей.

- 1) ..рівняти, ..цідити, ..сунути
- 2) ..косити, ..носити, ..рівняти
- 3) пр..крашати, пр..жорстокий, пр..спокійно
- 4) пр..подобний, пр..погано, пр..зирливий
- 5) бе..турботний, ро..кривати, ..казати

Відповідь: _____.

11

Укажіть варіанти відповідей, у яких в усіх словах одного рядка пропущений м'який знак. Запишіть номери відповідей.

- 1) плос..кий, любов..
- 2) ковал..с..кий, буд..те
- 3) освітян..ський, на ялин..ці
- 4) степ.., молот..ба
- 5) дз..об, смієт..ся

Відповідь: _____.

12

Укажіть варіанти відповідей, у яких у всіх словах одного рядка пропущений апостроф. Запишіть номери відповідей.

- 1) без..іменний, м..язи
- 2) верб..я, без..язикий
- 3) мавп..ячий, дит..ясла
- 4) возз..єднатися, арф..яр
- 5) р..ясний, рум..яний

Відповідь: _____.

13

Визначте речення, в якому **НЕ** зі словом пишеться разом. Розкрийте дужки і випишіть це слово.

Заживає рана від опіку, та (НЕ)ВЩУХАЄ біль, завданий словом.

У чужому оці й порошинку бачить, а в своєму і сучка (НЕ)ДОБАЧАЄ.

Язык кісток (НЕ)МАЄ, але кістки ламає.

Лихому слову (НЕ)ЗАВАДИШ вернутися до тебе знову.

(НЕ)КАЖИ всього, що знаєш і думаєш.

Відповідь: _____.

14

Визначте речення, у якому обидва виділених слова пишуться разом. Розкрийте дужки і випишіть ці два слова.

Заговорили один (З)ПОПЕРЕД одного, засперечалися, усі (НА)ВПЕРЕБІЙ вимахували руками.

Ми бачились (В)ОСТАННЄ (В)ОСЕНИ.

ДЕ(СЬ) ІЗ(ЗА) лісу має зійти сповнений нічної величі місяць.

ЯК(БИ) не було зими, за кожух не ДБАЛИ(Б) ми.

Уміння вислухати людину, УСЕ(ТАКИ) зрозуміти її – НЕ(АБИ)ЯКЕ мистецтво, тому під час ділової бесіди віддають перевагу лише тим співрозмовникам, які уважно сприймають точку зору й докази свого партнера.

Відповідь: _____.

15

Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

Вивче(1)я дисциплін, спрямова(2)их на підготовку молоді до роботи із сучасною комп'ютерною технікою, пов'яза(3)о з нагальними потребами нашої країни в молодих фахівцях, що вміють працювати із сучасними комп'ютерними технологіями, з одного боку, а з іншого — необхідністю підвище(4)я загальної комп'ютерної грамотності населе(5)я.

Відповідь: _____.

16

Розставте розділові знаки. Укажіть два речення, в яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

1) Чарівний світ пливе переді мною сині води білі піски хати на високих берегах.

2) За селом починалися березові соснові дубові ліси.

3) Раптом з вулиці почувся грубий чоловічий голос.

4) Я живу борюсь і творю для людей.

5) Він не боявся ані реву бурі ані гуркоту громів.

Відповідь: _____.

17

Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

По вулицях сторожами виставились високі (1) кам'яні будинки (2) червоніючи цеглою (3) виблискуючи вибіленими боками.

Відповідь: _____.

18

Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Привіт вам (1) соки (2) чистої землі (3) і вам (4) вітри (5) великі і малі (6) я вами жив в дорозі до людей.

Відповідь: _____.

19

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Особливою моєю турботою було те (1) щоб серце дитяче не огрублялось (2) не озлоблювалось (3) не робилось байдужим (4) і жорстоким.

Відповідь: _____.

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Пишіть листи (1) і надсилайте вчасно (2) коли їх ждуть далекі адресати (3) коли є час (4) коли немає часу(5) і коли навіть ні про що писати.

Відповідь: _____.

Знайдіть речення, у яких **кома ставиться** відповідно до одного й того ж правила пунктуації. Запишіть номери цих речень.

1)Батьківщина – твій дім, твоя колиска. 2)У рідному домі не завжди все гаразд. 3)Є в нас своє лихо й горе. 4)Говорячи про них, пам'ятай: ти говориш про лихо й горе свого рідного дому. 5)Щоб мати право говорити про лихо й горе свого народу, треба десять разів зробити щось конкретне для зміцнення своєї Батьківщини. 6)Говорити про недоліки – для цього великого розуму не треба. 7)Думай і роби все для того, щоб перемагали добро і справедливість.

Відповідь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 22-27.

(1)Чорнобиль... (2)Слово це стало символом горя і страждань, покинутих домівок, розорених гнізд, здичавілих звірів.(3)Важким колесом „прокотилась” Україною аварія на Чорнобильській атомній електростанції.

(4)Чорнобиль – невеличке українське містечко, яких сотні на Україні. (5)Весною потопало у свіжій зелені, вишневому та яблуневому цвіті. (6)Влітку тут полюбляли відпочивати кияни. (7)Здавалося, що красу цього куточка українського Полісся ніщо і ніколи не затьмарить.

(8)У 1971 році неподалік від Чорнобиля розпочали будівництво потужної атомної електростанції. (9)На 1983 рік стали до ладу діючих чотири енергоблоки. (10)Приступили до будівництва п'ятого. (11)Згодом, за кілька кілометрів від станції, виникло місто. (12)Його назвали Прип'яттю – за назвою тутешньої повноводної річки. (13)Місто швидко розбудовувалося. (14)Відкривалися школи, дитячі садки, лікарні, магазини. (15)Це було місто-сад. (16)Які широкі вулиці! (17)А яких тільки квітників не було у скверах, алеях, парках! (18)Улюбленим місцем відпочинку залишалась річка.

(19)Ніщо не віщувало біди. (20)Стояла тиха весняна ніч. (21)Саме в таку із ночей, 26 квітня 1986 року, на Чорнобильській атомній станції сталася аварія – вибухнув один із блоків. (22)Ті, хто тієї ночі не спав, бачили, як над електростанцією спалахнуло вогняне сяйво, схоже на сніп полум'я. (23)Та ніхто тоді гадки не мав, що те сяйво смертельно небезпечне.

(24)Після вибуху виникла пожежа. (25)Могло трапитися найстрашніше, якщо вчасно не погасити полум'я. (26)Адже поряд атомні реактори. (27)Не

лише Україна опинилася перед загрозою великої катастрофи, а й Білорусія, Росія, країни Європи. (28)Часу на роздуми не було.

(29)Першими сигнал тривоги почули пожежники. (30)Вони кинулися рятувати станцію. (31)Воюючи з вогнем, сімнадцять відважних пожежників рятували не просто державне майно чи споруду, рятували нас з вами.

(32)Пожежу загасили. (33)Вогню не дали перекинутися на інші будівлі електростанції...

(34)29 квітня колона із 100 автобусів вивозила з Прип'яті, з небезпечної радіоактивної зони жінок, дітей, літніх людей. (35)Вивозили із запізненням на два дні. (36)Жителів міста ніхто не попередив про аварію. (37)Сотні дітей гуляли на вулицях, гралися вже в радіоактивному піску, купалися в річці. (38)Це були вихідні дні. (39)Під час вибуху атомного реактора утворилась радіоактивна хмара, яку понесло по Україні. (40)Радіоактивний пил осів на багатьох територіях. (41)Було зафіксовано підвищений рівень радіації в Польщі, Німеччині, Румунії. (42)Але найбільше постраждало українське Полісся.

(43)Чорне лихо Чорнобиля. (44)Воно принесло людям страшні хвороби, повільну смерть, поруділі ліси, хати-пустки. (45)26 квітня – День національної жалоби. (46)День пам'яті по загиблих у Чорнобилі. (47)Дзвонять дзвони. (48)Вслухайтесь в їх мелодійний звук. (49)У ньому тривога і благання. (50)Люди! Бережіть землю, на якій народилися! (51)Не перетворіть її на пустку! (52)Не дайте розповзтися Чорнобилю по всій Землі!

(За В. Мисаном)

22

Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Укажіть номери відповідей.

1) Чорнобиль – слово, яке стало символом горя і страждань, покинутих домівок, розорених гнізд, здичавілих звірів.

2) Ніщо і ніколи не затьмарить красу українського Полісся.

3) Першими кинулися рятувати станцію пожежники.

4) 29 квітня, одразу після вибуху, колона із 100 автобусів вивозила з Прип'яті жінок, дітей, літніх людей.

5) Радіоактивна хмара, яка виникла під час вибуху атомного реактора, понесла радіоактивний пил по всій Землі.

Відповідь: _____.

23

Які з перерахованих тверджень є правильними? Укажіть номери відповідей.

- 1) Речення 4-5 містить опис.
- 2) У реченнях 8-14 подано розповідь.
- 3) Речення 24-28 містить роздум.
- 4) Речення 34-38 містить опис.
- 5) У реченнях 47-52 подано розповідь.

Відповідь: _____.

24

Серед речень 19, 43 випишіть синоніми. Слова запишіть у початковій формі.

Відповідь: _____.

25

Серед речень 19-25 знайдіть те, яке пов'язане з попереднім за допомогою протиставного сполучника. Запишіть номер цього речення.

Відповідь: _____.

Прочитайте фрагмент рецензії, складеної на основі тексту, який Ви аналізували, виконуючи завдання 22-25. У цьому фрагменті розглядаються мовні особливості тексту. Деякі терміни, використані в рецензії, пропущені. Вставте на місця пропусків (А, Б, В, Г) цифри, що відповідають номерам термінів зі списку. Запишіть під кожною літерою відповідну цифру.

26

«Автор змушує читача задуматися про важливі для кожної людини цінності. Досягається це за допомогою таких тропів, як (А) _____ (покинуті домівки, розорені гнізда, здичавілі звірі у реченні 2), (Б) _____ («прокотилася» аварія у реченні 3), та за допомогою синтаксичних засобів виразності: (В) ____ (речення 50, 51, 52), (Г) ____ (речення 14, 17, 27, 34, 37)».

Список термінів:

- 1) гіпербола
- 2) ряди однорідних членів
- 3) епітет
- 4) антоніми
- 5) метафора
- 6) синоніми
- 7) порівняльний зворот
- 8) окличні речення
- 9) питальні речення

Відповідь:

А	Б	В	Г

Не забудьте перенести всі відповіді у бланк відповідей № 1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.

Частина II

Для відповіді на це завдання використовуйте БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №2.

27

Напишіть твір за прочитаним текстом.

Сформулюйте одну з проблем, поставлених автором тексту.

Прокоментуйте сформульовану проблему. Введіть у коментар два приклади-ілюстрації з прочитаного тексту, які, на Вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (уникайте надмірного цитування). Дайте пояснення до кожного прикладу-ілюстрації. Укажіть смисловий зв'язок між прикладами-ілюстраціями та проаналізуйте його.

Сформулюйте позицію автора (оповідача).

Сформулюйте і обґрунтуйте своє ставлення до позиції автора (оповідача).

Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за даним текстом), не оцінюється. Робота оцінюється 0 балів, якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів.

Твір пишеться акуратно, розбірливим почерком.